

ORSAM BÖLGESEL GELİŞMELER DEĞERLENDİRMESİ

NO.60, ŞUBAT 2017

BÖLGESEL GERGİNLİKLER ÇERÇEVESİNDE LÜBNAN: AUN & HARİRİ MUTABAKATI

Murat Tinas

Dr. Murat Tinas, Gazi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümünde araştırma görevlisidir. Tinas, yüksek lisans ve doktora çalışmalarını ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde tamamlamıştır. Lisansüstü çalışmaları sırasında Ürdün ve Lübnan'da Arapça eğitimini sürdürmüş ve Beyrut Amerikan Üniversitesi'nde misafir araştırmacı olarak bulunmuştur. Tinas'ın başlıca akademik ilgi alanları Lübnan siyaseti, dış politika analizi, mezhebi kimliğin dış politikada etkisi ve Orta Doğu siyasetidir.

Lübnan Cumhurbaşkanı Mişel Süleyman'ın Mayıs 2014'te görev süresinin dolmasını müteakip gerek siyasi gruplar arasındaki anlaşmazlıklar gerek bölgesel güçler arasında mutabakat sağlanamaması nedeniyle yaklaşık 2.5 yıllık bir gecikmenin ardından General Mişel Aun Lübnan'ın 13. Cumhurbaşkanı olarak seçilmiştir ve kendisini Baabda Sarayı'na taşıyan uzlaşma gereği Müstakbel Hareketi lideri Saad Hariri'yi hükümeti kurmak üzere görevlendirmiştir. Bu değerlendirme, ülkedeki en üst iki makamın doldurulmasıyla Lübnan'daki siyasi krizin çözüldüğü görüntüsünü veren bahse konu uzlaşmanın bileşenlerini, bölgesel dinamikler ve gelişmeler ile birlikte analiz etmeyi hedeflemektedir. Bu doğrultuda, Lübnan'a ilişkin farklı tasarımlarıyla gerek bölgesel gerek uluslararası düzeyde çeşitli ittifaklara girmiş Lübnanlı aktörlerin bir arada çalışmasını gerektiren Cumhurbaşkanı Aun – Başbakan Hariri mutabakatında Lübnan'da işleyen bir siyasi sistemin zor olacağı savunmaktadır.

Lübnan Cumhurbaşkanı Mişel Süleyman'ın Mayıs 2014'te görev süresinin dolmasının ardından, gerek siyasi gruplar arasındaki anlaşmazlıklar gerek bölgesel güçler arasında mutabakat sağlanamaması nedeniyle cumhurbaşkanlığı seçimi için mecliste düzenlenen 45 oturum başarısızlıkla sonuçlanmıştı. Ancak, 31 Ekim 2016'da cumhurbaşkanı seçimi amacıyla Lübnan Meclisi'nde düzenlenen 46. oturumun ikinci turunda 128 sandalyeli mecliste 83 vekilin oyunu alan General Mişel Aun, Lübnan'ın 13. Cumhurbaşkanı olmayı başarmıştır. Böylelikle yaklaşık 2.5 yıldır boş olan cumhurbaşkanlığı makamı da doldurulmuş oldu. Aun, göreve gelmesinin hemen ardından kendisini Baabda Sarayı'na taşıyan uzlaşının bir sonucu olarak 14 Mart İttifakı içerisinde yer alan Müstakbel Hareketi'nin lideri Saad Hariri'yi hükümeti kurmak üzere görevlendirdi. Hariri ise Lübnan tarihinde rekor sayılabilecek 1.5 ay gibi kısa sürede Ulusal Birlik Hükümeti'ni kurabildi.

Cumhurbaşkanı Mişel Aun ve Başbakan Saad Hariri¹

Ülkedeki iki önemli makamın bu şekilde ardı ardına doldurulabilmesi, bölgesel gelişmelerden de beslenen Lübnan siyasetinin iki kutbu olan 8 Mart ve 14 Mart İttifakları arasındaki cumhurbaşkanı seçimi için sağlanan uzlaşının hükümet dengelerinde de bir mutabakatı içerdiğini göstermektedir. Ancak, bahse konu kısa sürede Lübnan’a yeni bir cumhurbaşkanı ve başbakan sağlayan bu uzlaşının, bölgesel dinamikler ve gelişmeler ile birlikte değerlendirildiğinde uzun vadede işlevsel olup olamayacağı oldukça tartışmalıdır.

Mişel Aun’un Değişen İttifakları

1935’te Beyrut’ta işçi bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelen Aun, 1955’te katıldığı Lübnan Ordusu’nda genelkurmay başkanlığına kadar yükselmiştir. 1988’de görev süresi dolan Cumhurbaşkanı Emin Cemayel tarafından kurulan geçici askeri hükümetin başbakanı olarak görevlendirilmesiyle 1975-1990 yılları arasında süren Lübnan İç Savaşı’nın son dönemindeki en önemli figürlerden biri olmuştur. Mezhebe dayalı temsiliyetin anayasal olarak tanındığı ve bu sistem çerçevesinde tüm kamu görevlerinin dini cemaatler arasında paylaşıldığı Lübnan’daki siyasi sistem gereği Başbakanlık makamının Sünnilere ayrılmış olması nedeniyle bu görevlendirme, Lübnanlı Sünniler ve o dönemde bu grupları destekleyen Suriye tarafından kabul görmemiştir. Buna ek olarak Aun’un hem ağırlıkla Falanjist milislerden oluşan Samir Caca liderliğindeki Lübnan Güçleri’ne karşı Hristiyanlar içinde bir iç mücadele, hem de iç savaşın en önemli bölgesel aktörlerinden olan Suriye’ye karşı ‘Bağımsızlık Savaşı’ başlatması, ülkedeki iç savaş daha da şiddetlendirmiş ve kendisine olan muhalefeti kuvvetlendirmiştir. Aynı süreçte, Suudi Arabistan’ın Taif kentinde Lübnanlı parlamenterler tarafından kabul edilen ve dönemin önemli

Lübnan’a yeni bir cumhurbaşkanı ve başbakan sağlayan bu uzlaşının, bölgesel dinamikler ve gelişmeler ile birlikte değerlendirildiğinde uzun vadede işlevsel olup olamayacağı oldukça tartışmalıdır.

aktörlerinin de arkasında olduğu Taif Anlaşması'nı kabul etmemesi ve Cumhurbaşkanlığı Sarayı'nı işgal etmesi üzerine Aun, gerek Sünni grupların gerek ülkedeki diğer güçlü Hristiyan lider Samir Caca'nın ve bu grupları destekleyen Suriye Silahlı Kuvvetleri'nin zorlamasıyla Ekim 1990'da Fransız Büyükelçiliği'ne sığındı ve Ağustos 1991'de Lübnan'dan ayrıldı.²

Fransa'da yaşadığı yıllarda Aun, siyasi faaliyetlerini sonlandırmamış ve Taif Anlaşması'ndan kaynaklanan ayrıcalıklarını kullanarak Lübnan üzerinde tam hakimiyet kuran Suriye rejimine karşı muhalefetini sürdürmüştür. Bu minvalde, BM Güvenlik Konseyi'nin 1559 sayılı kararı başta olmak üzere Fransa ve ABD liderliğindeki Suriye karşıtı diplomatik girişimlere tam destek vermiştir.³

Lübnan eski Başbakanı Refik Hariri'nin suikastla öldürülmesini müteakip Suriye Ordusu'nun Lübnan'dan çekilmesinin hemen ardından ülkeye dönen Mişel Aun, Özgür Yurtsever Hareketi'ni kurmuş ve Mayıs-Haziran 2005'te gerçekleştirilen seçimlerden en güçlü Hristiyan grubun lideri olarak çıkmıştır. Bu dönemde İç Savaş'taki siyasi duruşunun tam tersi yönde taraf değiştirerek Suriye destekli Hizbullah ile yakınlaşmış ve 8 Mart İttifakı'nın önemli Hristiyan aktörü olmuştur. Yapılan bazı değerlendirmelerde bu kararının ardında yatan sebebin, Suriye karşıtı 14 Mart İttifakı içerisinde Lübnan İç Savaşı'nda Aun'un rakipleri olan bazı aktörlerin yer alması olduğu belirtilmektedir.⁴ Buna karşın, böylesi bir kararda iç savaştan kalan husumetlerin rol oynayabileceği göz ardı edilmemesi gerekirse de, Aun'un aslen hem bölgesel gelişmeleri hem de iç siyasi dinamikler ile seçim dengelerini düşünerek böyle bir karara vardığı düşünülmektedir. Lübnan'daki bu değişim, hem Aun'un

yerel siyasi gücünü yaygınlaştırmasına hem de İran-Suriye ekseninin ülkedeki etkisinin güçlenmesine katkı sağlamıştır.

26 Yıl Sonra Gelen Cumhurbaşkanlığı

Lübnan siyasetinin Suriye yanlıları ve muhalifleri şeklinde bölündüğü dönemde uzlaşma adayı olarak öne çıkarak 2008’de cumhurbaşkanı seçilen eski Genel Kurmay Başkanı Mişel Süleyman’ın görev süresi 2014’te sona ermişti. Suriye’deki iç savaşın derinleştirdiği bölgesel kutuplaşma nedeniyle Suudi Arabistan ve İran’ın desteklediği aktörlerin kontrolündeki Lübnan’da bu tarihten itibaren cumhurbaşkanlığı konusunda bir uzlaşma varmak kısa dönemde mümkün olmadı.

İlk başlarda resmen açıklanmasa da Hizbullah liderliğindeki 8 Mart İttifakı’nın cumhurbaşkanı adayı Mişel Aun olmuştur. Karşı blok olan 14 Mart İttifakı ise süreç içerisinde çeşitli adayları desteklemiştir. İlk başlarda bu isim Samir Caca iken, 2015’in sonlarına doğru Saad Hariri siyasi bir manevra ile Suriye-İran yanlısı eksenin üyesi ve Beşar Esad’a kişisel yakınlığı ile tanınan Süleyman Franci’yi aday olarak öne çıkarmıştır. Hariri’nin desteğini yitiren Caca ise Ocak 2016’da Franci’nin adaylığına alternatif olarak, kendisi için zor bir karar⁵ olan iç savaş sırasındaki kanlı rakibi Mişel Aun’u destekleyeceğini açıklamıştır. Bu desteğe karşın, o dönemde de her iki grup da kendi adayına seçim kazandırabilecek çoğunluğa sahip olamamıştır. Ancak, Mişel Aun’a Cumhurbaşkanlığı Sarayı’nın kapısını aralayan ve Lübnan’daki Hristiyan cemaatin iki önemli lideri arasındaki bu yakınlaşma, kendi tabanlarında büyük bir coşku ile karşılanmıştır.⁶ Bu konuda bazı analistler, Aun’un cumhurbaşkanlığına Hristiyan kamuoyundaki desteğin % 85’lerin üzerine çıktığını belirtmektedir.⁷

Suriye’deki iç savaşın derinleştirdiği bölgesel kutuplaşma nedeniyle Suudi Arabistan ve İran’ın desteklediği aktörlerin kontrolündeki Lübnan’da Mayıs 2014’ten itibaren cumhurbaşkanlığı konusunda bir uzlaşma varmak kısa dönemde mümkün olmamıştır.

Samir Caca'nın desteğini alarak Baabda Sarayı'na giden yolda elini daha da güçlendiren Aun, başkanlığı Hari-ri'ye vermesi koşuluyla Sünni liderin desteğini aldıktan sonra Dürzi lider Velid Canbolat'ın da desteğini sağlayarak Cumhurbaşkanı seçilebilmesini temin edecek meclis çoğunluğunu kazanmıştır. Böylece, Aun'un 1990'da Samir Caca'nın, Sünni grupların ve Suriye'nin bombaları tehdidiyle terk ettiği Baabda Sarayı'na 26 yıl sonra yine aynı grupların desteğiyle geri dönmesi, Lübnan'ın karmaşık siyasetinde dünün ittifaklarının bugünün veya yarının siyasetinde bağlayıcı olmayabileceğini bir kez daha göstermiştir.

Diğer taraftan 2005'te ülkeye dönüşünün ardından kurduğu ittifaklar nedeniyle kimi zaman kendi tabanında dahi eleştirilse de Aun'un Lübnan siyasetindeki en önemli dayanağı Hizbullah'dan aldığı destektir. Konfesyonel sistem nedeniyle fazla işlevsel olmayan Lübnan Devleti'nin bölgesel krizlerin etkisiyle iyice zayıfladığı bu konjonktürde Mişel Aun'un cumhurbaşkanı seçilmesinin İran'ın bölgesel

“Çıkmaza Son Vermesi Nedeniyle Aun, Nasrallah'a Teşekkür Etti”⁸

etkisini geliştirmesine katkı sağlaması ihtimali kuvvetlidir. Bunun ilk işaretleri de İran Dışişleri Bakanı Cevad Zarif'in Kasım 2016'nın ilk haftasında Beyrut'u ziyareti ve İran dini lideri Hamaney'in dış politika danışmanı Ali Ekber Velayeti'nin Aun'un seçilmesinin ardından İran'ın Tasnim Haber Ajansı'na verdiği mülakatta bu gelişmeyi, "Lübnan'da İslami Direniş hareketi için bir zafer"⁹ olarak tanımlamasıyla verilmiş oldu.

Saad Hariri Hükümeti ve Genel Seçimler

Cumhurbaşkanı Mişel Aun, görevi devralır almaz, Müstakbel Hareketi lideri Saad Hariri'yi hükümeti kurmakla görevlendirdi. Aslında bu görevlendirme, kendisini cumhurbaşkanlığına taşıyan yerel ve bölgesel uzlaşının doğal sonucudur. Hariri ise hükümeti kurmak üzere görevlendirilmesinden sonra Lübnan tarihinde rekor sayılabilecek 1.5 ay gibi kısa sürede Ulusal Birlik Hükümeti'ni kurabildi. Bu kısa süre, cumhurbaşkanı seçimi sürecinde sağlanan uzlaşıda aslında hükümet dengeleri konusunda da anlaşmanın yapıldığını göstermektedir.

28 Aralık 2016'da Meclis'ten güvenoyu alarak göreve başlayan Saad Hariri liderliğindeki 30 üyeli kabinede, Mişel Aun'un partisi Özgür Yurtsever Hareketi sekiz, Müstakbel Hareketi yedi, Lübnan Güçleri Partisi dört, Emel Hareketi üç, Hizbullah iki, İlerlemeci Sosyalist Parti iki bakanla yer alırken; hükümete destek veren diğer siyasi gruplar birer kişi ile temsil edilmektedir. Buna karşın Sami Cemayel liderliğindeki Hristiyan Ketaib Partisi, hükümette yer almak istememiştir.

Taif sonrası dönemde Lübnan Anayasası'na göre yürütmede en yetkili makam başbakan ve hükümet olsa dahi, üzerinde kurulu olduğu hassas dengeler nedeniyle Hariri Hükümeti'nin bütüncül bir iktidar olamayacağını ve konuları siyasi gruplar arasındaki pazarlıklarla ele alacağını tahmin etmek zor değildir.

*Saad Hariri Hükümeti*¹⁰

Taif sonrası dönemde Lübnan Anayasası'na göre yürütmede en yetkili makam başbakan ve hükümet olsa dahi, üzerinde kurulu olduğu hassas dengeler nedeniyle Hariri Hükümeti'nin bütüncül bir iktidar olamayacağı ve konuları siyasi gruplar arasındaki pazarlıklar neticesinde ele alacağını tahmin etmek zor değildir. Hükümetin öncelikli ajandasında, Mayıs 2017'de yapılması planlanan genel seçimler, bölgesel krizlerin etkisiyle derinleşen ekonomik problemler, Suriye krizi ve mülteci sorunu yer almaktadır. Ancak bahse konu gündem maddelerinin, hükümeti kuran gruplar arasında kabinenin bütünlüğünü dahi tehdit edebilecek derecede ciddi krizler çıkarma potansiyeli mevcuttur.

Saad Hariri yaptığı ilk açıklamada hükümetinin öncelikli görevinin yeni bir seçim kanunu hazırlayarak ülkeyi genel seçime götürmek olduğunu vurgulamış ve kabinesini ‘seçim hükümeti’ olarak tanımlamıştır.¹¹ Bölgesel gerginlikler ve Lübnan iç siyasetindeki hassas dengeler göz önüne alındığında, mevcut hükümetin Lübnan’ın temel sorunlarını ele almaktan ziyade Mayıs 2017’de gerçekleştirilebilmesi planlanan genel seçimlere odaklanmakla yetineceği

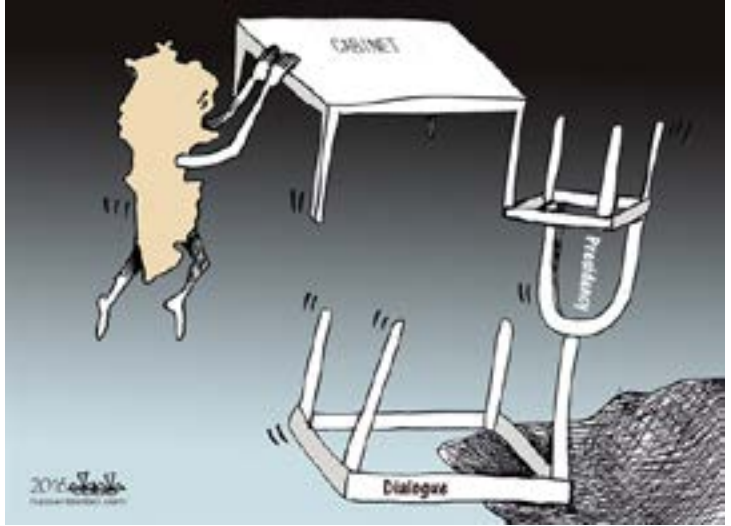
değerlendirilmektedir. 2014'ten itibaren cumhurbaşkanının olmaması sebebiyle ertelenen genel seçimlerin yapılabilmesi dahi mevcut hükümet için önemli bir başarı olacaktır. Bu konuda asıl zorlayıcı olan ise genel seçimin gerçekleştirilmesinden ziyade farklı siyasi grupların daha önceden açıklamış oldukları gibi yeni bir seçim kanununda uzlaşının sağlanabilmesidir.¹² Cumhurbaşkanı Aun, Hizbullah Genel Sekreteri Nasrallah ve Emel Hareketi lideri Berri nisbi temsil sistemini savunurlarken, Dürzi lider Velid Canbolat buna karşı çıkmaktadır. Bununla birlikte, Başbakan Hariri ve Caca ise mevcut 1960 seçim kanununda benimsenen çoğunluk sistemini savunmaktadırlar. Farklı seçim bölgelerinde farklı mezhebi grupların çoğunluğu oluşturduğu ve buna bağlı olarak çeşitli kotaların bulunduğu Lübnan'daki seçim sisteminde herhangi bir değişiklik üzerinde uzlaşabilmek, mezhebi kotaların ve feodal kalıntıların güçlü olması sebebiyle oldukça zor bir mesele olacaktır. Bu bağlamda İç İşleri Bakanlığı'nın Müstakbel Hareketi'nde olması Hariri'nin bu konuya önem verdiği şeklinde yorumlansa da 14 Mart İttifakı'nın tercih ettiği yönde bir seçim kanununu meclisten geçirebilmek kolay olmayacaktır. Buna karşın, gerek Aun'u cumhurbaşkanlığı yolunda desteklemesi gerek hükümet yapısındaki dengenin Hizbullah liderliğindeki 8 Mart İttifakı lehine olması sebepleriyle tabanı tarafından yeterince taviz verdiği şeklinde eleştirilen Hariri'nin seçim sisteminde atacağı adımlar merakla beklenmektedir.¹³

Lübnan'daki seçim sisteminde herhangi bir değişiklik üzerinde uzlaşabilmek, mezhebi kotaların ve feodal kalıntıların güçlü olması sebebiyle oldukça zor bir mesele olacaktır.

İran - Suudi Gerginliğinde Lübnan'da Zor Uzlaş

Ortadoğu'da dini gruplar arasındaki çatışmalar yeni olmayıp ulus devletin bölgedeki kimlik sorunu da 2003 yılında ABD'nin Irak'ı işgali ile başlamamıştır. Birinci Dünya Savaşı sonrası Ortadoğu'da kurulan düzen tarihsel mirasın

aksine devletlerin ve sınırların yapay bir şekilde oluşturulmasına sebep olmuştur.¹⁴ Bu nedenle 2003 sonrası Irak'ta bölgedeki diğer ülkelerin himayesiyle farklı mezhebi gruplar arasında meydana gelen çatışmaların, siyasi söylemi daha derinden mezhebileştirdiğini söylemek daha uygundur. Çıkarlara dayalı kimlik siyasetinin bölgede bu dönemde daha yaygın ve derin bir şekilde görülmesine rağmen, Lübnan mezhepçiliğin idari yapıda yasal yollarla yer almaya başladığı on dokuzuncu yüz yılın ortalarından itibaren münhasır bir örnek teşkil eder. Bahse konu idari yapısıyla bölgesel mücadelelerden beslenen Lübnan siyasi sisteminde Cumhurbaşkanı Aun – Başbakan Hariri uzlaşısı, sürdürülmesi oldukça zor hassas dengeler üzerine kuruludur. Çünkü bu uzlaş, İran'ın himayesindeki Hizbullah'ın, Suudi destekli Hariri liderliğindeki Müstakbel Hareketi'nin ve başta Hristiyan liderler Mişel Aun ve Samir Caca olmak üzere Lübnan'a ilişkin bambaşka tasavvurları olan grupların bir arada çalışmasını gerektirmektedir. Bu nedenle yürütmenin üst mevkileri hâlihazırda doldurulmuş olsa da Ortadoğu'daki

Hükümetin Dayandığı Hassas Dengeler¹⁵

mevcut çatışmalar da göz önünde bulundurulduğunda önümüzdeki dönem için Lübnan'da işler bir siyasi sistemi beklemek oldukça iyimser bir yaklaşımdır.

Öncelikle, geçtiğimiz aylarda Suudi Arabistan'ın da dahil olduğu Körfez İşbirliği Teşkilatı üyelerince 'terörist örgüt' olarak nitelendirilen Hizbullah'la Saad Hariri'nin General Aun aracılığıyla nasıl ve hangi şartlarda bir uzlaşya vardıkları ve bu uzlaşi neticesinde kurulan kabinede Hizbullah'a yakın siyasi grupların oldukça kuvvetli olması düşündürücüdür. Bu uzlaşi ile Hariri'nin Aun'a desteğini, Müstakbel Hareketi'nin ekseninin değiştiği şeklinde yorumlamak için henüz erkendir. Ancak bu uzlaşıyla İran'ın Lübnan üzerindeki etkisinin artacağı söylenebilir. Aun'un cumhurbaşkanı ve Hizbullah'ın hükümette etkili bir kuvvet olması İran'ın bölge politikalarına paralel şekilde Lübnan'ın Suriye rejimini desteklemesini kolaylaştıracaktır.¹⁶

Hizbullah'ın elindeki silahlar ve örgütün Taif Anlaşması gereğince silahsızlanması Lübnan siyasetinin bir diğer gündem maddesidir. Taif Anlaşması'ndan itibaren Lübnan siyasetindeki en önemli konulardan biri, İç Savaş'ta yer almış diğer milis ve silahlı gruplar gibi Hizbullah'ın da silahsızlanmasıdır. 1990'lı yıllarda Suriye'nin sağladığı koruma kalkanı ve daha sonrasında da örgütün kendisini İsrail'e karşı direniş kuvveti olarak tanımlaması nedeniyle Hizbullah silahlarını teslim etmemiştir ve hâlihazırda Lübnan'da bu yaptırımı sağlayabilecek bir devlet mekanizması da bulunmamaktadır. Ancak, Suriye İç Savaşı ve Hizbullah'ın Suriye'deki varlığı, Lübnan'daki grupların çıkar hesaplarını bütünüyle gözden geçirmelerini beraberinde getirmiştir. Hizbullah ve tabanı, Suriye'deki mücadeleyi kendilerine yönelik 'varoluşsal bir tehdit' olarak görmektedir. Buna karşın Sünniler, Hizbullah'ın hem Suriye'de hem civar ülkelerdeki

Hizbullah
Suriye'deki
mücadeleyi
kendisine yönelik
'varoluşsal bir
tehdit' olarak
görmektedir. Buna
karşın Sünniler,
Hizbullah'ın hem
Suriye'de hem civar
ülkelerdeki savaşını
İran'ın istekleri
doğrultusunda
kendi
mezhepdaşlarına
yönelik girişilen
bir kıyım olarak
görmektedirler.
Bu ortamda
Hizbullah'ın ne
silahlarından
vazgeçmesi ne
de elindeki askeri
kapasitesini
meşrulaştırabilmesi
mümkün değildir.

savaşını İran'ın istekleri doğrultusunda kendi mezhep-
daşlarına yönelik girilen bir kıyım olarak görmektedirler.
Bu ortamda Hizbullah'ın ne silahlarından vazgeçmesi ne de
elindeki askeri kapasitesini meşrulaştırabilmesi mümkün
değildir. Hizbullah'ın hem Suriye politikası hem de askeri
kapasitesi konusunda ikna edilmesinde Aun'un takınacağı
tavır ve kendisine yönelecek baskıları nasıl yönlendireceği
veya Nasrallah'la 2006'dan beri var olan ittifakını gözden
geçirip geçirmeyeceği önemli soru işaretleridir. Muhtemel
bir Nasrallah-Aun gerginliğinin ise iki taraf arasındaki tansi-
yonun artmasına neden olabileceği belirtilmekte olup bunun
sokağa yansması da oldukça risklidir.¹⁷

Aun'un Hizbullah'ın Lübnan içerisindeki devlet otorite-
sine meydan okuyan yapısına göz yumması ise hem Hari-
ri hem Caca ile olan ilişkilerini zedeleyecektir. Bu şartlar
düşünüldüğünde Cumhurbaşkanı Aun – Başbakan Hariri
koalisyonunun kısa süreli de olsa işleyebilmesi için muhte-
mel tek senaryo, Makram Rabeh'in de ifade ettiği gibi, 2005
öncesi Cumhurbaşkanı Emil Lahud – Başbakan Refik Hariri
modelidir.¹⁸ Bu model, İran-Suriye yanlısı bir dış politikan-
ın Hizbullah destekli Aun'a bırakılması karşılığında baş-
ta ekonomi politikaları olmak üzere iç siyasetin başbakan
tarafından yönlendirilmesi üzerine kuruludur. Bu senaryo-
nun da uzun dönemde işlevsel olmadığını Lübnan'ın yakın
tarihindeki deneyimlerden görmek mümkündür.

KAYNAKÇA

- 1 “President Aoun receives PM designate Saad Hariri”, 28.11.2016, <http://www.presidency.gov.lb/English/News/Pages/Details.aspx?nid=23904>, Erişim Tarihi: 02.02.2017.
- 2 “Biography”, <http://www.presidency.gov.lb/English/President/Pages/GeneralMichelAoun.aspx>, Erişim Tarihi: 02.02.2017.
- 3 Tom Perry, “Factbox: Michel Aoun, Lebanon’s new president”, *Reuters*, 31.10.2016, <http://www.reuters.com/article/us-lebanon-presidency-aoun-factbox-idUSKBN12V1FW>, Erişim Tarihi: 02.02.2017.
- 4 Tom Perry, “Factbox: Michel Aoun, Lebanon’s new president”, *Reuters*, 31.10.2016, <http://www.reuters.com/article/us-lebanon-presidency-aoun-factbox-idUSKBN12V1FW>, Erişim Tarihi: 02.02.2017.
- 5 “Before the Christian Wedding: Aoun and Geagea on Wikileaks”, *Moulahazat*, 29.01.2016, <https://moulahazat.com/2016/01/29/before-the-christian-wedding-aoun-and-geagea-on-wikileaks/>, Erişim Tarihi: 28.01.2017.
- 6 Samir Caca’nın Mişel Aun’a olan desteği konusunda Hristiyan kamuoyunda oluşan pozitif algı, aynı dönemde Lübnan’da saha çalışması yürüten yazar tarafından müşahade edilmiştir.
- 7 Jean Aziz, “Lebanon’s Christian foes become friends”, *Al Monitor*, 19.01.2016, <http://www.al-monitor.com/pulse/en/originals/2016/01/lebanon-christian-leaders-aoun-geagea-meeting.html>, Erişim Tarihi: 01.02.2017.
- 8 *The Daily Star*, 25.10.2016, <http://www.dailystar.com.lb/Cartoons.aspx?id=2124>, Erişim Tarihi: 04.01.2017.
- 9 “Iran’s Velayati Hails Election of Aoun as Lebanon’s President”, *Tasnim News Agency*, 31.10.2016, <https://www.tasnimnews.com/en/news/2016/10/31/1227534/iran-s-velayati-hails-election-of-aoun-as-lebanon-s-president>, Erişim Tarihi: 14.02.2017.
- 10 “Lübnan’da yeni hükümet”, *Anadolu Ajansı*, 19.12.2016, <http://aa.com.tr/tr/info/infografik/3169>, Erişim Tarihi: 04.01.2017.
- 11 “Lebanon: New National Accord Government Announced”, *Al Manar*, 19.12.2016, <http://english.almanar.com.lb/138378>, 02.01.2017.
- 12 Haytham Mouzahem, “What challenges await Lebanon’s new government?”, 29.12.2016, <http://www.al-monitor.com/pulse/ru/contents/articles/originals/2016/12/lebanon-hariri-aoun-government-statement-elections.html>, Erişim Tarihi: 03.01.2017.
- 13 Hanin Ghaddar, “What’s at Stake for Lebanon’s New Government?”, *The Washington Institute, Policy Analysis*, 21.12.2016, <http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/whats-at-stake-for-lebanons-new-government>, Erişim Tarihi: 30.12.2016.
- 14 Raymond A. Hinnebusch, 2014, *Foreign Policy in the Middle East*, içinde R. Hinnebusch & A. Ehteshami, eds. *The Foreign Policies of Middle East States*, Boulder, CO, ss. 1–34.
- 15 *The Daily Star Lebanon*, 08.09.2016, <http://www.dailystar.com.lb/Cartoons.aspx?id=2088>, Erişim Tarihi: 10.02.2017.

- 16 Tom O'Connor, "Who is Michel Aoun? Lebanon's New Christian President Backed by Hezbollah Shiite Muslim Militant Group", 31.10.2016, <http://www.ibtimes.com/who-michel-aoun-lebanons-new-christian-president-backed-hezbollah-shiite-muslim-2439433>, Erişim Tarihi: 02.02.2017.
- 17 Ali Hashem, "What minefields await Lebanon's new president?", *Al Monitor*, 07.11.2016, <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2016/11/lebanon-president-aoun-challenges-hezbollah-syria-israel.html>, Erişim Tarihi: 20.12.2016.
- 18 Makram Rabah, "Lebanon's new government: Winter and summer under the same roof", 20.12.2016, *Middle East Eye*, <http://www.middleeasteye.net/columns/lebanon-s-new-government-winter-and-summer-under-same-roof-1672919395>, Erişim Tarihi: 02.01.2017.

ORSAM, Ortadoğu konusunda faaliyet gösteren tarafsız bir düşünce kuruluşudur. ORSAM Ortadoğu ile ilgili bilgi kaynaklarını çeşitlendirmeyi ve bölge uzmanlarının düşüncelerini Türk akademik ve siyasi çevrelere doğrudan yansıtabilmeyi hedeflemektedir. Bu amaçlar doğrultusunda ORSAM, Ortadoğu ülkelerindeki devlet adamlarının, bürokratların, akademisyenlerin, stratejistlerin, gazetecilerin, işadamlarının ve sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin Türkiye’de konuk edilmesini kolaylaştırarak, yerel perspektiflerin güçlü yayın yelpazesiyle gerek Türkiye gerek dünya kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamaktadır. ORSAM yayın yelpazesi içinde kitap, rapor, bülten, politika notu, konferans tutanağı ve ORSAM dergileri *Ortadoğu Analiz* ve *Ortadoğu Etütleri* bulunmaktadır.

©Bu metnin içeriğinin telif hakları ORSAM’a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar ve yararlanma dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu raporda yer alan değerlendirmeler yazarına aittir. ORSAM’ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM)

Süleyman Nazif Sokak No: 12-B Çankaya / Ankara

Tel: 0 (312) 430 26 09 Fax: 0 (312) 430 39 48

www.orsam.org.tr